

Anestezi'nin Keşfi

HIGH U. YOUNG

Tıp biliminde yapılmış bütün keşifler arasında anestezi'nin keşfi en önemlisidir. Anestezi'nin keşfinden önce cerrahi korkunç bir hâldeydi. Ameliyatlar hastalar için bir cehennem, cerrahlar için de bir günâh çıkarma işlemi sayılabilecek kadar dehşet verici şeylerdi. Koşullarda ameliyat olmayı bekleyenler, ameliyat salonlarından yükselen korku dolu çığlıkları işitkiçe paniğe kapılırlardı.

O zamanlar ameliyat edilenlerde mortalite'nin (ölüm oranının) çok yüksek oluşu ve ameliyatların dehşet saçması sebebiyle en tanınmış tıp adamları bile ameliyattan kaçınmağı sağlık veriyorlardı. Gerçekte, Avrupa'da asırlar boyu birçok önemli ameliyatları gezici şarlatanlar yapmıştır. İngiltere'de ise berber cerrahlar ameliyat yapmakta iken doktor hastanın yanında ayakta durur ve boş yere hastanın ağrısını dindirmeğe uğraşırdı.

Tıbbın ilk zamanlarından beri doktorlar birgün ağrıya galebe çalmağı ve böylelikle ameliyatları ölüm ve ağrıya karşı girişilmiş delice bir yarış gibi değil de sakin bir şekilde ve ustalıkla yapmayı ümit ediyorlardı. Gwathmey şöyle diyor : «Gerçekle, hayalle ve olaylarla dolup taşan kutsal, mitolojik veya laik edebiyat göstermektedir ki insanoglu ilk zamanlardan beri ağrıyı dindirebilmek için blinci körleştirmek yollarını aramıştır. Bu sırada birçok değişik metod ve maddelere başvurulmuştur. Çeşitli maddelerin dumanının solunması, acaip sihirli kelimelerle üfürükçülük, vücudun içine veya yüzeyine uygulanan ilâçlar ve birçok tuhaf posyon'lar (içilecek ilâç), önemli kan damarları ve sinirler üzerinde baskı yapmak, manyetizma ve mesmerizm (hipnotizma), anestezi'nin gelişmesinde kendilerine düşen evrimsel rolü oynamışlardır».

Mandragora (adamotu veya kankuru-tan) Roma'lılar ve Yunanlı'larca asırlarca

uyku getirmek için kullanılmıştır, Asyalı'lar ağrıyı azaltmak için esrardan faydalanmışlardır. Daha sonra ağrı için afyon ve balçıran verilmiştir.

Bilimsel anesteziye giden yolu 18. asrın sonlarında kimyasal olarak hidrojen, nitrojen, oksijen ve nitroz oksid'in keşfedilmesi açmıştır. 1800 yıllarında Sir Humphrey Davy «nitroz oksid ağrıyı ortadan kaldırdığına göre ameliyatlarda kullanılabilir» demişti, bundan 25 sene sonra Hickman nitroz oksid vererek uyuttuğu tavşanlar üzerinde didişmeye lüzum kalmadan, birçok başarılı ameliyat yaptı. Fakat bu gösterilerle ilgilenen çıkmadı ve cerrahın rolünü oynadığı tiyatro bir işkence oçası olmakta devam etti.

Fakat tıp mesleğinin önemsemediği nitroz oksid ve eter halk arasında tutunmuş olup aşırı neşelenmeye yarıyan bir vasıta olarak klulanlıyordu. Gezici konferansçılar oradan oraya dolaşarak kimyanın harikaları üzerinde konuşmakta idi. Bunlar toplantılarını daha da ilginç yapmak için gençlere eter koklatıyorlar ve bu gençler bilinçsiz bir hâlde sahnede maskaralıklar yaparken seyirciler de kahkaha-dan kırıyorlardı.

Bu ilâçlar hakkındaki bilgi en uzak taşra köylerine kadar erişti. Bu köylerden birinde, Georgia'nın demiryolundan millerce uzakda bulunan Jefferson köyünde, Crawford W. Long doktorluk yapmaktaydı. Pennsylvania Üniversitesi'nden yeni mezun olan Long bu ilâçların aşırı neşe verici özelliklerini biliyordu ve 1841 - 42 kışında «eter afacanlığı»nı denemek için sık sık muayenehanesinde toplanan gençlere eter temin etmekteydi. Hikâyeyi onun ağzından dinleyelim : «Eter'in etkilerinden o derece memnun kalmışlardı ki onu daha sonra da sık sık kullandılar ve diğerlerini de etere alıştırdılar, eter koklamak memlekette derhal moda hâlini aldı.

Birçok kereler neşe verici özelliğinden faydalanmak için eter kokladım, eteri so-luduktan kısa bir süre sonra vücudumda sebebini izah edemediğim morluklar veya ağrılı noktalar görürdüm, sonraları bun-ların eter etkisi altında iken şuraya bura-ya çarpmamdan ileri geldiklerini anladım. Şunun da farkına vardım ki eter koklamış arkadaşlarım, anestezi etkisi altında bu-lunmayanlarda ağrıya sebep olacak şid-dette darbe veya düşmelere maruz kalı-yorlar, fakat sorulduğunda hepsi bu gibi kazalardan sonra en ufak bir ağrı bile du-yamadıklarını belirtiyorlardı. Bu gözlemler-den eter solumanın anestezi yaptığı ve bu bakımdan eter'in ameliyatlarda bayılmak için kullanılabilceği sonucuna vardım.

Eter'le bayılarak ameliyat ettiğim ilk hasta James M. Venable idi. Mr. Venable'a eter bir havlu üzerine dökülerek koklatıl-mıştı ve tam eter'in etkisi altında iken boynundan bir tümör çıkarmıştım. Hasta ameliyatın devamında eter koklamaya de-vam etmişti, ameliyatın sona erdiği ken-disine bildirildi, fakat o çıkarılan tümör kendisine gösterilinceye kadar buna inan-madı. Ameliyat sırasında hastanın ağrı hissettiğine dair hiçbir belirti yoktu ve ameliyat bittikten sonra hasta en ufak bir ağrı duymamış olduğunu belirtti. Bu ame-liyat 30 Mart, 1842 de yapılmıştı».

Böylece tıp tarihinde ilk defa olarak bir hasta ağrı duymadan, ameliyat edilmiş oluyordu. Long hemen matbaa'ya koşma-dı, fakat son derece titiz bir bilim adamı gibi sessizce çalışmasına devam ederek ay-nı hastadan birkaç hafta sonra bir diğer tümör çıkardı ve Temmuz'da tam eter anestezi'si altında bir diğerinin ayak par-mağını kesti. Cerrahide bir çığır açacağını anladığı bu keşfi yayınlamak için uygun zamanı, yani büyük bir ameliyatı bekliyor, bu arada da eter'le ameliyatlarına devam ediyordu.

1896 da tesadüfen Mrs. Fanny Long Tay-lor'la tanıştım, bana babasının anestezi'yi keşfettiğini söyleyince şaşır-dım. Bense anestezi'yi keşfedenin, o sıralar Boston'da şerefine büyük bir kutlama töreni hazı-

lanmakta olan Morton olduğunu sanıyordum. Dr. Long'un bu keşfine ait doküman-ları bana delil olarak gösterebileceğini söyleyince ürperdim; birkaç gün sonra Dr. Long'un zamanla sararmış kağıtlarını, vak'a hikâyelerini, muhasebe defterlerini, Georgia Üniversitesi profesörlerinden, ken-di kasabasındaki ve Georgia'nın diğer yer-lerindeki hasta ve doktorlardan aldığı im-zalı kağıtları inceliyordum, bunların hep-si de şüphe götürmez bir şekilde bu keşfi ilk önce onun yaptığına işaret ediyordu.

Jackson ve Morton 1846'da bu keşfi kendilerinin birlikte yaptığını iddia ettiler, Morton bu fikri Jackson'dan aldığı kabul ediyordu. Bundan sonra Wells 1844 de nitroz oksid kullanmış olduğu iddiası ile ortaya atıldı. Daha sonra Morton ve Jackson keşif iddialarından vazgeçtiler; Long'un iddialarını işiten Dr. Jackson Georgia'ya giderek onu ziyaret etti ve ger-çeği araştırdı, daha sonra Boston Tıp ve Cerrahi Mecmuası'na cömertce uzun bir mektup yazarak Dr. Long'un iddialarında haklı olduğunu ayrıntıları ile açıkladı.

Bundan sonraki birkaç yıl Kongre'nin anestezi'yi keşfedene vereceği mükâfata hak iddia eden New England'lı rakip kâ-şifler arasındaki acıklı bir çekişme ve an-laşmazlık içinde geçti. Dr. Long bu çekiş-meye katılmadı, fakat Georgia senatörü Dawson'un Dr. Long'un dokümanlarını Kongre'ye takdim etmesi üzerine Morton'a 100.000 dolar verilmesini öngören tasarı derhal geri alındı.

Fakat ancak Massachusetts Genel Has-tahanesi'nde 1846 Ekim'inde Morton tara-fından birçok hasta üzerinde denendikten sonradır ki eter cerrahide geniş ölçüde kullanılmaya başlamıştır, bunu kimse in-kâr edemez. Bu çığır açan keşifte herke-se yetecek kadar büyük şeref vardır. Long'un gerçekten dostu olanların Morton ve cerrah arkadaşlarının, anestezi'nin Bos-ton'dan dünyaya yayılması yolundaki bü-yük gayretlerini küçük göstermeğe kalkış-maları beklenemez.

READERS DIGEST'ten
Çeviren : Dr. SELÇUK ALSAN

Bir Amerikan dergisinin yazı kurulunun çalışma odasında, herkesin görebileceği bir yere şu levha konulmuştu :

Burada hepimize yetecek kadar nokta, virgül ve noktalı virgül vardır. Lütfen onları yazılarımızda bol bol kullanınız !